Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 5 Tdo 123/2013, ECLI:CZ:NS:2013:5.TDO.123.2013.1

Číslo: 58/2013

Právní věta:

Okolnost, že rodiče nezletilého dítěte se nedohodli na úpravě styku s dítětem, popř. že jeden z nich brání takovému styku, nezpůsobuje bez dalšího zánik vyživovací povinnosti (resp. není důvodem jejího nepřiznání) pro rozpor s dobrými mravy ve smyslu § 96 odst. 2 zákona o rodině, a nevylučuje tak trestní odpovědnost za přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.02.2013

Spisová značka: 5 Tdo 123/2013

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zanedbání povinné výživy

Předpisy: § 196 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného MUDr. P. N. proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 5. 6. 2012, sp. zn. 6 To 253/2012, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 34 T 127/2011.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 12. 4. 2012, sp. zn. 34 T 127/2011, byl obviněný MUDr. P. N. uznán vinným přečinem zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“). Tohoto trestného činu se podle zjištění soudů dopustil tak, že od 1. 1. 2011 do 30. 6. 2011 ve V. K., okres Z., ani jinde, neplatil výživné na svou nezletilou dceru Z. P., v částce 2000,- Kč měsíčně splatné vždy do každého 5. dne v měsíci předem k rukám matky Mgr. I. P., jak mu bylo stanoveno rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. 14 Nc 14/2009, který nabyl právní moci dne 4. 1. 2010, kdy tato povinnost vyplývá přímo z § 85 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, za uvedené období dluží na výživném celkem 12 000,- Kč, výživné nehradil, ačkoliv po celou dobu pracoval jako lékař v soukromé ordinaci a měl tak dostatek finančních prostředků k tomu, aby

výživné na svou dceru ve stanovené výši řádně platil. Za to byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu dvanácti měsíců, a současně mu byla uložena povinnost, aby během zkušební lhůty uhradil dlužné výživné.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o kterém rozhodl Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně usnesením ze dne 5. 6. 2012, sp. zn. 6 To 253/2012, tak, že je zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

Proti usnesení odvolacího soudu podal obviněný MUDr. P. N. dovolání prostřednictvím své obhájkyně Mgr. P. K. Směřoval je proti všem výrokům napadeného rozhodnutí a opřel o dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení, a že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku, ačkoli rozsudek soudu prvního stupně byl zatížen vadou uvedenou v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Ve svém stručném podání obviněný nejprve shrnul své výhrady tak, že soudy porušily základní zásady trestního řízení (volné hodnocení důkazů, zákonnost, legalita a materiální pravda) a na základě neúplných skutkových zjištění a nesprávně provedeného dokazování dospěly k nesprávnému právnímu posouzení skutku. Dále však citoval ustanovení § 213 odst. 1 tr. zák., tj. zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, účinný do 31. 12. 2009. Předmětem trestního řízení v dané věci je však neplnění vyživovací povinnosti, jehož se obviněný dopustil od počátku ledna do konce června 2011, tj. za účinnosti nové právní úpravy, k níž došlo zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní vadou napadeného rozhodnutí je podle obviněného nedostatečně posouzené „platné zrušení prohlášení o otcovství“, nedůsledné objasnění schopností a možností obviněného platit výživné v určité výši v porovnání s potřebami nezletilé. Soudům dále vytkl, že nezvážily užití ustanovení § 96 zákona o rodině, podle něhož nelze výživné přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy, stejně jako v jeho případě. Obviněnému je totiž bráněno ve styku s nezletilou a nemůže tak vykonávat rodičovská práva. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 5. 6. 2012, sp. zn. 6 To 253/2012, jakož i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, a aby sám rozhodl tak, že obviněného zprostí obžaloby z důvodu, že žalovaný skutek není trestným činem.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že obviněný MUDr. P. N. podal dovolání jako oprávněná osoba (§ 265d odst. 1 písm. b/ tr. ř.), učinil tak prostřednictvím své obhájkyně (§ 265d odst. 2 tr. ř.), včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), jeho dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je obecně přípustné (§ 265a odst. 2 písm. h/ tr. ř.), a obsahuje stanovené náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Obviněný uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který je určen k nápravě vad spočívajících v nesprávném hmotně právním posouzení skutku nebo v jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Jeho prostřednictvím je tak možné namítat, že skutek, jímž byl obviněný uznán vinným, naplňuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, event. nenaplňuje znaky žádného trestného činu. O jiné nesprávné hmotně právní posouzení jde tam, kde soudy posoudily určitou skutkovou okolnost podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo. V rámci řízení o dovolání, které je mimořádným opravným prostředkem, jímž lze zvrátit již pravomocné rozhodnutí soudu, není zásadně možné se dožadovat změny skutkových zjištění soudů nižších stupňů. Nejvyšší soud je při projednání dovolání v podstatě vázán skutkovým stavem, který se stal podkladem pro napadené rozhodnutí, a je vyjádřen ve výroku o vině. Předmětem dovolacího přezkumu proto nelze učinit otázku rozsahu dokazování a způsobu hodnocení jednotlivých provedených důkazů soudy nižších stupňů. Jedná se o činnost spadající pod zákonnou úpravu procesním předpisem, zejména v ustanoveních § 2 odst. 5, 6, § 89 a násl., § 207 a násl. a § 263 a násl. tr. ř. Přestože některé procesní vady lze napravovat v rámci dovolacího řízení, nespadají sem otázky

rozsahu a hodnocení dokazování. Navíc uvedené procesní pochybení musí být dovolatelem vytýkáno prostřednictvím jiných důvodů dovolání (např. § 265b odst. 1 písm. a/, b/, c/, d/, e/, f/ a l/ tr. ř.), nikoli důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. má dvě alternativy, přičemž první z nich dopadá na případy, kdy odvolací soud zamítne nebo odmítne řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Ve věci obviněného MUDr. P. N. však odvolací soud konal odvolací řízení a na podkladě jeho odvolání přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně. Proto přichází v úvahu pouze druhá alternativa dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., tj. že v řízení předcházejícím napadenému rozhodnutí byl dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k). Vzhledem k tomu, že dovolatel současně uplatnil i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g), jiný neoznačil, je zřejmé, že tímto předcházejícím důvodem je podle jeho názoru právě nesprávné právní posouzení skutku.

Přečin úmyslného neplnění své zákonné povinnosti vyživovat nezletilou dceru po dobu šesti měsíců, tj. delší než čtyři měsíce, jak je popsán ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, a doplněn v jeho odůvodnění, naprosto zřetelně vyjadřuje veškeré skutkové okolnosti nezbytné pro naplnění jednotlivých znaků skutkové podstaty přečinu podle § 196 odst. 1 tr. zákoník, a to v jeho úmyslné alternativě. Obviněný učinil součástí své obhajoby tvrzení, že „platně zrušil uznání otcovství“, aniž by však konkrétním označení aktu, jímž se tak mělo stát, případně odkazem na „rozhodnutí“ příslušného orgánu, doložil, že se tak skutečně stalo. Soudy proto naprosto správně vycházely (nejen) z listiny vyhotovené dne 14. 7. 2008 na Městském úřadu ve V. K., odbor matriky a evidence obyvatel, jíž obviněný MUDr. P. N. a Mgr. I. P., učinili souhlasné prohlášení o určení otcovství k nenarozenému dítěti (nezletilá Z.), dohodli se na jménu (Z. pro dceru a P. pro syna) a příjmení P. – P. Oba pak obdrželi opis tohoto zápisu evidovaného pod č. 16839/2008. Následně obviněný podával na uvedený úřad žádost o změnu příjmení na N., rovněž soud žádal o udělení souhlasu k podání žádosti o změnu příjmení nezletilé. Nebylo mu však vyhověno. Stejně neuspěl ani v řízení vedeném u Okresního soudu v Zlíně pod sp. zn. 6 C 82/2012 na podkladě jím podané žaloby na vyslovení neplatnosti citovaného souhlasného prohlášení účastníků o určení otcovství k nenarozenému dítěti učiněné dne 14. 7. 2008. Rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 17. 10. 2012 byla jeho žaloba zamítnuta a podle sdělení vedoucí kanceláře Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně bylo odvolání proti tomuto rozsudku vedené pod sp. zn. 59 Co 552/2012 zamítnuto, tj. rozsudek soudu prvního stupně byl potvrzen. Obviněný je tudíž stále považován za otce nezletilé Z. P., k níž má ze zákona o rodině mu vyplývající vyživovací povinnost a její neplnění tak podléhá trestnímu postihu podle § 196 tr. zákoníku. (Srov. právní názor vyslovený v rozsudku Okresního soudu v Teplicích ze dne 17. 3. 1982, sp. zn. 16/1982, publikovaném v Bulletinu Nejvyššího soudu č. 3, ročník 1982 pod č. 17.)

Další výhrady obviněného směřovaly proti jeho nedostatečně objasněným majetkovým poměrům a výši výživného, které považovaly soudy za odpovídající. Kromě čistě skutkového charakteru tímto způsobem formulovaných námitek může Nejvyšší soud nad rámec dovolacího přezkumu pouze odkázat na jasná odůvodnění obou ve věci vydaných rozhodnutí, v nichž soudy jasně vysvětlily své úvahy, jež vedly k částce 2000,- Kč měsíčně. Výživné v této výši považovaly za přiměřené jak schopnostem a možnostem obviněného, tak i potřebám nezletilé, která je dosud nízkého věku. Podkladem pro vyřešení otázky výše vyživovací povinnosti, kterou soud v trestním řízení musí vyřešit jako otázku předběžnou ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř., byly listinné důkazy od příslušného úřadu práce a především současného zaměstnavatele obviněného a také jeho vzdělání a obor, v němž může najít pracovní uplatnění. (Srov. např. č. 17/2005 Sb. rozh. tr.)

V projednávané trestní věci obviněného MUDr. P. N. tudíž Nejvyšší soud neshledal žádné vady, které jsou nakonec bez bližší argumentace v jeho mimořádném opravném prostředku spíše jen formálně tvrzeny. Veškeré výhrady nakonec již obviněný uplatnil v předcházejících stadiích trestního řízení a

soudy obou stupňů se s nimi dostatečnou měrou vypořádaly. Obviněný je podle § 52 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, považován za otce nezletilé Z. P., a je proto povinen ve smyslu § 85 a násl. citovaného zákona přispívat na její výživu. Soudům rovněž nelze vytknout výši zákonné povinnosti obviněného, kterou určily částkou 2 000,- Kč. Jde o výživné spíše nižší výměry, které je obviněný schopen hradit s ohledem na své výdělkové možnosti a osobní poměry. Z obsahu trestního spisu nevyplývá žádná skutečnost, která by mohla odůvodnit potřebu aplikovat ustanovení § 96 odst. 2 zákona o rodině, které poskytuje možnost nepřiznat výživné, jestliže by to bylo v rozporu dobrými mravy. Pokud je mu snad bráněno ve styku s nezletilou, má právo obrátit se na příslušný soud a domáhat se naplnění svých rodičovských práv, avšak „pouhá“ neschopnost dohody obou rodičů o styku s dítětem rozhodně neznamená zánik vyživovací povinnosti, jež je určena výlučně k úhradě potřeb dítěte.

Nejvyšší soud neshledal nesprávné právní posouzení věci, jak předpokládá dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., proto nemohlo dojít ani k naplnění druhé alternativy důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud posoudil dovolání obviněného MUDr. P. N. proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně jako nedůvodné, a musel je odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., aniž by přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ani správnost řízení mu předcházejícího. V souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání.